

Түбән Гәрәй
башлангыч мәктәбе

Укытучы:

Хәбировва Лилия Риф

КЫЗЫ

Методик семинар

Тема:

*Ижәди укуга өйрәтү методды
буларак, сәнгатьле сөйләм
өстендә эш*

Көрөш сүз

- Төрле елларда балаларны тикшерүлөрдөн күрөнгөнчө 30-40% укучы сэнгателье уку күнекмөлөрөнө ия түгеллеге ачыкланган. Бу безнең мәктәптә дә проблема булып кала бирә. Бу укуның бер тонда булуында, тыңлаучылар белән сөйләүче арасында бәйләнеш булмауда, мимиканың булмавында күрөнә иде. Сэнгателье сөйләргә өйрөтүне максат итеп куйдым.

Әдәбиятны заманча укыту методикасы төп 3 методны аерып күрсәтә:

- **Ижади кабул итү методикасы
(ижади уку методы)**
- **Анализ- интерпетация
методы (тикшерү, эзләнү
методы)**
- **Синтезлау методы**

Ижади уку методды

- **Максаты:** көчлө һәм озакка сузылган беренчел хисләр тудырырга булышу (ул соңыннан акрынлап комментарий һәм әңгәмәләр аша тирәнәйтелә)

Ижади уку методдын кулланган укытучы

- **әдәби әсәрне тирән, тулы
һәм тагы да активрак
ижади кабул итүне
үстөрү һәм
камилләштерү өстендә
әшли**

Метод түбэндөгө эш алымнарында күрөнө:

- Укытучының әдәби, сәнгатьле укуы, нәфис сүз осталары укуы, актерларның аерым күренешләрне сәхнәләштерүе;
- Балаларны сәнгатьле укуга өйрөтү; комментарийлы уку алымы;
- Укытучының әсәрне эмоциональ кабул итүгә ярдәм итәрлек сүзе;
- Укылган әсәрдән фәлсәфи проблемаларны китереп чыгару алымы;
- Әсәрне үзләштергәннән соң укытучы сүзе яки йомгаклау әңгәмәсе алымы.

Бу метод аша:

- Балаларның күзәтүчәнлекләре;
- Тормыш күренешләрен күрә, ишетә, аңлый белүләре;
- Төрле ижади биремнәр аша үз хисләрен белдерү, житкерү өчен дөрөс сүзләр һәм жөмлэләр таба белү күнекмәләре үстерелә.

Укучыларның эшчәнлек төрләре:

- Әсәрләрне өйдә һәм класста уку;
- Яттан сөйләү;
- Әдәби, сәнгатьле укуны тыңлау;
- План төзү;
- Текстка якын итеп һәм кыскача эчтәлек сөйләү;
- Сәнгатьле сөйләү;

- Яңа гына укылган әсәргә карата телдән һәм язмача фикереңне җиткерү;
- Сәхнәләштерү;
- Критик мәкаләләр язу;
- Иллюстрацияләр карау һәм бәяләү;
- Төрле жанрда әсәрләр иҗат итү;
- Сәнгатьле уку;

Сәнгатьле уку

```
graph TD; A[Сәнгатьле уку] --> B[Пауза]; A --> C[Тон]; A --> D[Мимика]; A --> E[Ритм]; A --> F[Жест]; B --> G[Тавыш бизәге (тембр)]; C --> H[Логик һәм фраза басымы]; D --> I[Тавыш көче]; F --> J[Тавышны күтәрү һәм төшерү];
```

Пауза

Тавыш
бизәге
(тембр)

Тон

Логик һәм
фраза
басымы

Мимика

Тавыш көче

Ритм

Тавышны
күтәрү һәм
төшерү

Жест